

Inserati se sprejemajo in velja trisestopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo administracija) in ekspedicijska na velikem trgu h. šte. 9, II. nadstropji.

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
Za pol leta . . . 5 " — "
Za četr leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
Za pol leta . . . 4 " 20 "
Za četr leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo na velikem trgu h. št. 9, v II. nadstropji.

Izhaja po trikrat na teden sicer v torek, četrtek in soboto.

Šolska postava.

II.

Poglejmo sedaj, kako je vlada z novo postavo skušala odpraviti raznotere pritožbe. Omenjal bodem samo važnejših prememb.

Sim spadajo najprej paragrafi 17 do 19 o meščanskih šolah. V dosedanji postavi so bile dotične določbe jako nejasne. Reklo se je, da so meščanske šole ali tri-ali pa osem razredne. V istini pa so bile 8 razredne meščanske šole glede prvih pet razredov samo ljudske šole, in vendar je ime „meščanske šole“ v večih mestih ljudi pripravljalo, da so skušali svoje otroke spraviti v meščanske šole, kakor da bi se v njih več naučili, kakor v ljudski šoli. Ko je pa kdo meščansko šolo dovršil, se vendar ni mogel obrniti drugam, kakor da je ostal doma, ali pa se lotil kake kupčije.

Nova postava pa določuje, da so meščanske šole samo trirazredne, da se zamorejo sicer skleniti z ljudsko šolo, da se pa prvih pet razredov vedno prišteva k ljudski šoli. Tudi skuša nova postava meščanskim šolam dati več dejanskega vspeha, ker določuje, da naj se pri poduku ozir jemlje na potrebe obrtnikov in kmečkih prebivalcev, in da so meščanske šole celo nekake pripravnice za učiteljska izobraževališča. Naposled se veleva, da naj se pri učnem načrtu ozir jemlje na posebnosti okrajev. Vse te določbe so praktične, modre in pametne, in vendar so

se jim liberalci v šolskem odseku iz vseh moči upirali, češ, da kot zastopniki mest ne pusté prav nič spreminjati meščanskih šol.

Večina se ve, da se ni zmenila za njih ludovanje, ter je sprejela od vlade nasvetovane in od gospodske zbornice sklenjene premembe o meščanskih šolah. Na Kranjskem imamo eno samo tako šolo v Krškem, pa doslej se še ni čulo nič o kaki posebni koristi te šole, pač pa so se slišale pritožbe o stroških, ki jih ta šola prizadeva krškemu okraju. Zarad posebnih razmer na Gališkem določbe o meščanskih šolah za to deželo nimajo nobene veljave.

Druga važna prememba v novi postavi zadeva dolžnost v šolo hoditi. Po dosedanji postavi so morali stariši otroke 8 let v šolo pošiljati. Na Kranjskem, Goriškem, v Istri, Bukovinini, Dalmaciji in Galiciji pa je bilo že dosedaj starišem dovoljeno otroke samo 6 let pošiljati v šolo. To dobroto so zahtevali tudi prebivalci drugih dežel, zlasti nemških planinskih dežel, pa liberalci so se upirali na vso moč, da bi se jim ta dobrota ne dovolila in dotični predlog Lienbacherjev se je dvakrat obravnaval v poslaniški in gospodski zbornici, ne da bi bil imel zaželjenega vspeha. Vlada je pa vendar sprevidela, da je šolstvo za stariše po deželi prehudo, da nimajo delavnih moči, da vsled tega pešajo kmetije, in zato je spremenila § 21, po katerem se sme otrokom, ki so dobro podučeni v branji, pisanji, raču-

nenji in kršanskem nauku, dovoliti, da smejo po gletnem obiskovanji iz šole izstopiti. Na Kranjskem, kakor sem rekel, živimo že dalje to dobroto, in nihče ne more trditi, da bi bilo to šolstvu na kvar, da so naše ljudske šole n. pr. slabije od koroških, in naši otroci slabije podučeni od sosednih. Zakaj bi toraj tudi drugim deželam ne privoščili dobrote, ktera se našim kmečkim ljudem tolikanj prilaga? Ako hoče kdo svoje otroke osem let v šolo pošiljati, mu je to slobodno, ali zarad tega k temu ne sme siliti drugih, ki komaj in komaj čakajo, da otroke svoje iz šole dobé. Upiranje liberalcev zoper to premembo je bilo toraj jako nepotrebno in brezumno, ker se kmečki otroci ne smejo in ne morejo primerjati z mestnimi.

Tretja važna prememba zadeva §. 48, ki določuje, da mora šolski voditelj biti ravno iste vere, kakor večina otrok. Po dosedanji postavi je zamogel protestant ali jud postati učitelj na katoliški ljudski šoli, in na gorenjem pa spodnjem Avstrijskem imajo neki res skoraj 150 judovskih učiteljev. Namen ljudske šole pa ni samo poduk, ampak tudi versko-nravna odgoja otrok. Ta odgoja se pa zamore vršiti samo na verski podlagi. Toda ni dovolj, da človek verske resnice samo pozna, on jih mora tudi dejansko izvrševati in drugim s svojim zgledom kazati, ker beseda gine, zgled pa rine. V prvi vrsti so sicer duhovniki poklicani otroke podučevati v kerščanskem nauku, a

Listek.

Iz spomeniške knjige poljskega učitelja.

Spisal H. Sienkiewicz.

Sam sem učitelj, bodisi tudi dosti skromen in reven, kaj bi delal na svetu, ko bi še zgubil vero v vrednost nauk in korist iz njih dohajočo. Mislim pa vendar, da uk nema biti otrokom tragedija, da latinščina ne more nadomestiti zraka in zdravja; dober ali slab priglas ne sme odločevati nad osodo in življenjem maličkih bitstev. Mislim tudi dalje, da pedagogika bolje izvršuje svoj namen, ako jo dete čuti kot roko, laskavo ga vedečo, kakor pa kot nogo, ki mu stopa na prsi, teptaje vse, kar se je dete naučilo čutiti in ljubiti doma. . . V tem sem tak trdovraten nevednež, da gotovo v tem obziru svojega mnenja ne spremenim, kajti vtrjujem se v njem bolj in bolj, kadarkoli se spominjam svojega Miheca, katerega sem tako iskreno ljubil. Od šestega leta bil sem mu učitelj, poprej kot odgojitelj, a ko je stopil v drugi razred gimnazije, kot korepetitor, imel sem toraj čas se navezati nanj. A ko nečeno (zakaj bi naj skrival to sam pred seboj), bil mi je drag tudi zató, ker je bil

dete osebe, izmed vseh meni najdraže. O tem ona nikdar ni vedela in tudi ne bo vedela. Nikdar pa ne pozabim, da sem jaz le Vavrinkovič, skromni učitelj in pri tem še bolehen človek, ona pa zopet hči premožne plemenite hiše, s kratka gospá, k kateri bi ne smel oči povzdigniti. A, da se od življenja osamelo sroč mora konči k nečemu prilepiti, kakor se prilepijo koravde, razmetovane od valóv, — se je tudi moje k nji nagnilo. Šest let sem bil v njeni hiši, bil sem pri smrti njenega moža, videl sem jo nesrečno, sámo, a vedno dobro kakor angel, ljubečo svoje deteta in skoro sveto v svojem vdovstvu — moralo je k temu priti. A to ni v meni več ljubezen, marveč več moje verstvo, moje spoštovanje.

Mihec me je spominjal na mater. Ne le enkrat, ko je povzdignil k meni svoje oči, se mi je dozdevalo, da gledam na njo. Bile so to taiste nežne potéze, to isto čelo se senco od bujnih padajočih lasí, enoisti nežni obrisi in zlasti skoro enaki glas. Tudi v nju značaja je bil velik sôglas, javljajoč se v enoisti naklonjenosti k razčilenju čutil. Oba dva sta spadala k ónim stvarstvom, čutiljivim, plemenitim in ljubečim, katere so zmožne največih žrtev, vendar v življenji in v dotiki z njega obstinenji, nahajajo le

malo sreče, davaje naprej več, kakor zamore sprejeti. Ta vrsta ljudi izmira že sedaj, in mislim, da bi nekteri sedanji prirodznaneec od njih reči zamogel, da so že od zgoraj na smrt odločeni, ker prihajajo na svet z napako srca, da človeštvo presilno ljubijo.

Miheva rodbina je bila nekđaj vrlo premožna, toda različne burje so razdrvile imetje in to kar je čez ostalo, ni ravno pomanjkanje niti uboštvu, ali v primeri s poprejšnjim do nedavnih časov je zelo zmerno. Mihec je bil poslednji v rodbini, toraj ga je tudi gospá Marija ljubila ne le kot lastno dete, temveč tudi kot svojo edino nádo za prihodnost. Na nesrečo je v zaslepljenosti (prirojeni materam) opazovala v njem neobičajne duševne zmožnosti. Fanté sicer ni bil topoglaven, a spadal pa je k detetom, čijih zmožnosti, od početka srednje, razvijajo se še le poznej s telesnimi močmi in zdravjem. V drugih okoliščinah bil bi zamogel skončati šolo in vseučilišče, ter postati koristen delavec v vsaki stroki, v teh pa, v kterih se je nahajal, se je le mučil, vedé dobro za razsodek, kakoršnjega je njegova mati o njegovih zmožnostih imela, je le zastoj se trudil.

(Dalje prih.)

šol je dandanes veliko, duhovnov malo, in v marsikteri oddaljeni šoli bi otroci ostali brez verskega [poduka, ako bi ga ne dobivali od učitelja. Da pa more učitelj podučevati otroke v krščanskem nauku, mora biti njihne vere, ker kako bi zamogel jud razlagati katoliškemu otrokom življenje Jezusovo, ali protestant nauk o sv. zakramentih? Čisto naravna je toraj zahteva, da mora biti šolski vodja tiste vere, kakor otroci. Kjer so samo enorazredne šole, tam velja to od učitelja sploh, ki je ob enem voditelj svoje šole.

In vendar so se liberalci tej čisto naravni reči upirali iz vseh moči. Rekli so, da večini odpustje skrajšanje šolstva od 8 na 6 let, tega pa ji ne morejo odpustiti, da šolo in učitelje zopet spravlja pod oblast škofov. Ker namreč le cerkev zamore komu dati oblast podučevati krščanski nauk, po misli liberalcev nihče ne bode mogel postati šolski voditelj, ali učitelj enorazredne ljudske šole, kterege škof ne potrdijo, da sme podučevati tudi v krščanskem nauku. Tudi se utegne primeriti, pravijo, da bodo škof dano pravico preklicali, kar bi učitelja pripravilo ob službo. Pa ti pomislili so puhli. Cerkev ne bo iz zgolj nagajivosti učiteljem odrekala pravice otroke podučevati v krščanskem nauku, kakor si liberalci domišljujejo; ako pa bode imela za to tehtne vzroke, n. pr. ako bi učitelj krive nauke trosil itd., bi imela država ravno tako dolžnost takega učitelja odpraviti, kakor cerkev.

Šola se toraj še nikakor ne podvrže cerkvi, ako se zahteva, da mora učitelj biti vere šolskih otrok, in ne postane verska ali konfesionalna šola, dasiravno bi taka šola ne bila ravno nesreča za nas, in jo želé ne samo vneti katoličani, ampak tudi judje in protestantje. Na Pruskem imajo 4,157.000 verskih in samo 157 soverskih ali takih šol, ki jih zamorejo ob enem obiskovati otroci raznih ver. In vendar nam ravno prusko šolstvo v enomer v zgleđ stavljajo; ako je pa tolikanj izvrstno, potem ji pač verski značaj ni na škodo, ampak marveč na korist. Vzrok, da se liberalci tej določbi tolikanj upirajo, je toraj ves drug. Opomnil sem že, da je na Avstrijskem jako veliko judovskih učiteljev. Judje se sploh trdega dela bojé, in se najraje poprijemajo manj težavnih poslov. Posebno radi se posvečujejo časnikarstvu ali pa šolstvu. Zdaj jim bode pri šolstvu pot nekako zaprta, ker judovskih šol ni ravno dosti, v krščanskih pa ne bodo dobili služeb. Od tod toliko krika med liberalci, ki so pri svojih naredbah posebno skrb na to obravali, da je bilo z njimi vstreženo judom.

Največ judov živi na Gališkem, pa ne v posebnih občinah, ampak večidel pomešani s krščanskimi prebivalci. Judovski in krščanski otroci hodijo navadno v eno šolo, in v mnogih krajih je judov več, kakor kristjanov. Ako bi nova šolska postava imela veljavo tudi v teh krajih, bi se simtertje vendar le zgodilo, da bi judovski učitelj podučeval krščanske otroke. Prebivalstvo gališko pa si kaj takega še misliti ne more, in nastali bi prepiri med ljudstvom, ki jih pri sedanjih razmerah ni. Zato je v § 75 določeno, da tudi § 48 za Galicijo nima nobene veljave. Prav enake razmere so v Bukovini, pa pri obravnavi v gospodski zbornici ni bilo bukovinskih zastopnikov in drugi se niso spomnili, da bi bilo dobro izvzeti tudi Bukovino. V zbornici poslancev bi radi vstregli želji Bukovincev, ali ker je gotovo, da bi bila postava v veliki nevarnosti, ako

bi morala še enkrat priti v gospodsko zbornico, kar bi se pa moralo vsled najmanjše premembe zgoditi, je šolski odsek nasvetoval, naj se tudi ta paragraf sprejme brez premembe, glede Bukovine pa se nadeja, da se ji bode vstreglo na drugačen način ali pa se bode pozneje sklenila enaka izjema kakor za Galicijo. Pač pa se je ta izjema dovolila tudi Dalmaciji, ker zedinjeni in nezedinjeni grki živé skupno in katerih otroci skupno obiskujejo šolo, ne da bi bilo vsled tega kaj razprtije ali prepira med njimi. Da se to zabrani tudi v prihodnje, sklenilo se je, da v Dalmaciji ostane pri starem.

Veliko razburjenost med liberalci je zbudila tudi določba § 54, da učitelji zapadejo disciplinarni kazni, ako se tudi zunaj šole tako slabo vedejo, da škodujejo časti učiteljskega stanu in nalogi učitelja kot odgovornega in učenika.

Trdili so, da se s to določbo učitelji stavljajo pod policijsko nadzorništvo, da mora to sila škodovati časti in veljavi učiteljstva itd. Gospóda ni pomislila, da enake določbe obstojé tudi za druge stanove, da n. pr. celo odvetniki in notarji zapadejo disciplinarni kazni, ako se v svojem vedenju pregrešé zoper dostojnost, katero njih stan od njih tirja. Tudi vradniki zapadejo enakim določbam, ako se pregrešé zoper svoje dolžnosti. Čudno bi toraj bilo, da bi samo učitelji smeli biti iz postavnih določb, ktere sicer zadevajo vsak javni stan. Tudi v tem oziru se je toraj pokazalo, da si liberalci žele učitelje, katerih bi vnanji in javni obziri ne vezali na dolžnosti njihovega stanu. Skušnja pa je kazala, da so se ravno učitelji dostikrat pregrešili v svojem obnašanju zoper dolžnosti, ki so jih imeli kot odgovornosti svojih učencev, in da je ravno pri njih treba posebnega določila, da tudi zunaj šole ne smejo počenjati, kar bi se jim zljubilo. Zato je večina šolskega odseka prav storila, da je pritrčila dotičnim določbam nove šolske postave.

O izjemah, ki jih določuje § 75 nove šolske postave smo že govorili; zaradi označanja naših liberalcev samo še dostavimo, da so enake izjeme nasvetovali še za druge dežele našega cesarstva. S tem so hoteli sméšiti celo šolsko postavo, češ, da nima nobenega pomena, ako se dovoljujejo take izjeme. Opomnili smo pa, da so te izjeme dotičnih dežel opravičene, in da se nikakor ne morejo raztegniti na vse dežele in krovine našega cesarstva.

Ko so liberalci videli, da s temi ugovori nič ne opravijo, očitati so večini, da tako važno postavo tako hitro rešuje. A tudi to očitanje je neopravičeno. Ko so se sklepale dosedanje šolske postave, sprejela je vstavoverna stranka 75 paragrafov pretresala v starih sejah, katerih vsaka je trpela 5 do 6 ur. Dobro je toraj premislila, kaj stori, in nihče ji ne more očitati, da je ravnala lahko-mišljeno.

Govor grofa Riharda Belcredija

pri splošni debati o šolski noveli v gospodski zbornici

(Dalje.)

Da grem še dalje in povdarjam — imam dober spomin in sem stenografske zapisnike dobro pregledal. — ekselenca pl. Hasner je nasvet, „naj se izpuste besede, ne glede na veroizpovedanje“ podpiral s tem, da je rekel, ta omejitev zadržuje državo pri ume-

ščenji sposobnih učiteljev, z ozirom na veroizpovedanje namreč, — in nadrobni (specielni) postavi se mora izročiti, da stalno zatrdi določbe, o nameščenju učiteljev, in pogoje, od katerih to zavisi.

Beseda „specielna postava“ stoji razločno v stenografskem zapisniku. Poslušujem se tedaj le razlogov, ki so se rabili ta čas in držim se tega, kar je bilo ta čas izgovorjenega, ker to se mi vidi povsem resnično.

Imam govoriti še o nečem, o poučevanju v ljudski šoli v ožjem pomenu, le tedaj ako se ozremo tudi na to, dobimo popolno sliko sedanje ljudske šole. Vlada je predložila leta 1869 postavo v svojih priporočilih (motivih) rekla: ljudska šola je za večino rastoče mladine edino vzobraževališče, tedaj mora tudi njena naloga biti kar moč obširna. Le pozabili so na to, naloga namreč da se dá izvršiti, ne sme več obsegati, kakor učenci morejo sprejeti. Učenci so otroci, ostanejo otroci do štirinajstega leta, njih razumnost je omejena, neizrečeno težko je, otroka pripraviti in privaditi, da se dle časa in pazno bavi s kako določeno stvarjo in da vztraja pri tem in da se ne vtrudi, kajti otroka moti in nanj upliva vsaka unanja naglo se menjajoča stvar. Vsako poučevanje v ljudski šoli, da je vspesno, mora podobno biti, kolikor toliko, igranju duha.

To pa ne dopušča leska učenosti. A ravnali so popolnoma drugače, svit učenosti prenesli so do najnižih poučevalnih krogov, in ta svit je tako omamljiv, da nikdar ne vprašajo, kaj je pod njim skritega, obsojajo vsakterega, ki hoče odgrniti to zagrinjalo.

Potrudi sem se, razgrniti je, in vtise katere sem sprejel, hočem obznaniti.

Preskusil sem vse: berilo, slovnice in učne knjige; sedaj sem vendar opravičen, da si stvar prav predstavim. Kar se slovnice tiče, moram jo pohvaliti. Velik napredek je v metodi mimo prej, otrok ne mučijo s teoretičnimi stavki, marveč dajejo jim praktičnih izgleđov, iz katerih se pravilo nekako samo prikaže. Tudi berilo, katero sem imel v roki, bilo je nemško berilo, ki se rabi v dunajskih šolah se dobro izraža, živo in zanimivo opisuje, da vgaja otroškemu duhu. A tudi senčnatih strani se ne manjka. Ime Božje se na prvih stopnjah starosti, v sedmem in osmem letu večkrat nahaja, potem pa le bolj redko in na višji stopnji starosti popolnoma zgine, nahaja se samo ob koncu v molitvi, ki je pa prav modrijansko sestavljena. Meni se je to tako videlo, kakor da bi otrokovemu čutilu v nežni starosti še prizanašali, a počasi se mora tega odvaditi, da ostane prostor za vedo. No, ker mora ta knjiga biti tudi podlaga za versko vzgojo po učeniku, ne morem razumeti, sode po zadržaju, kako bi se mogla ta knjiga v to rabiti. — Tudi v drugem oziru ne zadržuje. Temu pa ni vzrok zadržaj knjige, ampak nemogoče je berilno tvarino, kakor jo našteva § 3 šolske postave obravnavati tako, da bi hasnilo za daljše poučevanje učitelju. (Dalje prih.)

Politični pregled.

V Ljubljani 21. marcija.

Avstrijske dežele.

Gospodski zbornica na Dunaji je imela 20. t. m. zadnjo sejo pred prazniki. Sprejeli so: provisorium za stroškovnik za mesec april, predlog za nujne in silne po-

trebe za Česko in Galicijo, isto tako državno pogodbo zastran ubožne pravice z Laško državo.

Načrt postave za srednje šole na Ogrskem je bil v saboto 17. t. m. sprejet v generalni debati z veliko večino. Glasovala je zanj liberalna stranka, zmerna opozicija, zoper pa Sasi, in nezavisna stranka. Govoril je poprej še minister prosvete za postavo. — Specielna debata nastopi pa še le po praznikih. — Kakor še kaže, bode še bolj obširna, kakor je bila splošna debata, ker mnogo govornikov je pri generalni debati povedalo, da glasujejo sicer za postavo, a v specielni debati hočejo staviti popravke, doštavke i. dr. — Zato je sploh vprašanje, kakšna pride postava iz specielne debate.

Skrajšati debato je ministerski predsednik Tisa poklical odlične vodje vseh strank v konferenco na dan 18. t. m. in 19. na večer so sklenili te seje. Pravijo, da so se v nekaterih paragrafih zedinili; konferenca je bila zaupljiva.

Vnanje države.

Iz Petrograda. Posebno sodišče, predsednik prvi starešina Sineokof, se ima sniti konec aprila, da sodi 17 političkih zločincev in zločink. Javni tožnik bode Selehovski pristav njemu Ostrovski. Med zatoženimi so imena od poprej znana n. p. Bogdanovič, Pribilov in Rosa Pribilovova, pri katerih so stanovali zarotniki meseca maja l. l. zasadeni, Stefanovič in drugi. Zaprtih vojaških častnikov bosta le dva sojena, druge bodo kar premestili, da jih ne obsodijo k smrti, kar bi se moglo zgoditi, ko bi bili sojeni z drugimi. Vendar dvomijo, da bi bili že sedaj dobili glavarja vstajnikov, ker sedaj tu, sedaj tam vzdiguje svojo glavo zarota.

Hud jesih se uje, tako je navaden pregovor, pomen tega zvršuje se pri anarhistih na Francoskem. Anarhisti so prišli pret. teden k vredniku „Intransigeant“ ob 12 uri po noči in so zahtevali, naj list prekličie, ker je v prejšnji številki anarhiste, ki so napravili shode v nedeljo 11. t. m., imenoval ovađuhe in kraljevske opravnike. A vredništvo tega ni hotelo storiti, delavci, tako so se imenovali, so obljubili, da hočejo drugi večer zopet priti, da povedo „Henriku Rochefortu“ samemu, kar zahtevajo. — A vendar niso prišli, ker že ob 10 je prišlo 25 žendarmov, da so čuvali na njih ujšega vstajnika, tak je Rochefort, pred delavci. Tudi „Lanterne“ si je sprosila varuhov. Nje vrednik „Yves Guyot“ še sedaj ni zdrav, ker delavci so ga dobro osuvali, ko je rekel, da so jih rojalisti najeli in da delajo njim na korist. 5000 anarhistov, toliko jih je menda sedaj v Parizu, sestavljajo 39 skupin, ki so nezavisne druga od druge a prilično se zhajajo k posvetovanji „Bataille“ glasilo anarhistov izhaja v 35.000 iztisih.

Srbska kraljevina zahod tudi v kulturnem (?) boji posnema, t. j. hoče pravoslavno (?) cerkev popolnoma pod svoje perote spraviti. Kakor znano odstavila je prejšnega patriarha, izdala postavo, vsled katere ima vlada skoraj neomejeno oblast nad cerkevjo, ker imenuje ude cerkvene uprave. Na 1. aprila je sklicana komisija po novi postavi sestavljena, ki ima voliti novega metropolita. Kralj Milan je podpisal dekrete, kateri oklicujejo arhimandrita Mraovica in Nestora, potem višje duhovnike iz Šabaca, Zajcarja, Belega grada in Milanovca vse stare izkušene duhovnike za članove shodnice (sinode.)

Domače novice.

V Ljubljani 22. marca.

(Vabilo k prvemu rednemu občnemu zboru) društva „Narodni dom“ ki bode v torek dne 27. marcija 1883 ob 6. uri zvečer v dvorani ljubljanske čitalnice. Program: 1. Ogovor predsednikov. 2. Poročilo tajnikovo. 3. Poročilo blagajnikovo. 4. Poročilo pregledovalnega odseka. 5. Volitev predsednika in upravnega odbora v smislu §. 9. društvenih pravil. 6. Volitev pregledovalnega odseka v smislu §. 13 društvenih pravil. 7. Nasveti posameznih društvenikov.

V Ljubljani dne 15. marca 1883.

Upravni odbor.

(Seja mestnega odbora.) Na dnevnem redu prihodnje seje mestnega odbora so te-le stvari:

I. Naznanila prvosedstva. II. Mestnega magistrata poročilo: a) o reklamacijah vloženih zoper volilni imenik za letošnje dopolnilne volitve v mestni odbor; b) o odborniških mestih, katera je letos dopolniti, in o volilnih dnevih za te dopolnilne volitve; c) o sestavi volilnih komisijonov. III. Finančnega odseka poročilo a) o škontriranji vseh mestnih blagajnic in fondov, izvršenem v 12. dan minolega meseca; b) o nasvetu mestnega magistrata gledé premeščenja živinskega trga.

IV. Stavbenskega odseka poročilo a) o prošnji Alojzija Korsike, da bi mu bilo dovoljeno ograditi na Vrtači kupljeno zemljišče in preložiti javni pot, ki zdaj drži preko tega zemljišča; b) o vspehu licitacije gledé zagotavljenja stavbenskega lesa za 1883. c) o vpeljavi plinove svečave po Resljevi cesti.

(Cerkvena godba.) Na veliki petek bodo peli v stolni cerkvi 1. Lamentacije, vred. A Foerster. 2. Ave verum Corpus (V. A. Mozart † 1791). 3. Ecce, quomodo moritur justus, zlož. J. Gall; 4. Tristis est anima mea, zlož. G. B. Martini. 5. Očitanje in 6. Sicut ovīs, zlož. A. Foerster. 7. „Miserere“ 2 korov, zlož. G. Allegri. — V saboto k „vstajenji“. Aurora coelum purpurat (dr. Witt). „Te Deum“, Ant. Foerster. „Regina coeli“, (Leitner). Tantum ergo, (zlož. T. L. da Viktorija roj. 1560). — Na velikonoč pri veliki maši: maša (Greithova), graduale (Zanglov), offertorium (A. Foerster). Velikonočni ponedeljek: maša (M. Brosig), graduale (F. Z. Skuhersky), offertorium (J. G. E. Stehle.)

(Vodnikova slavnost.) V ponedeljek dne 26. marca slavil se bo spomin na 125. rojstni dan V. Vodnika v deželnem gledališču sè sijajno besedo, katero priredijo: dramatično društvo, čitalnica Ljubljanska, Sokol in Šišenska čitalnica. Obširen in jako zanimiv program prinesemo v sobotnem listu.

(Iz pred porotne sodbe) 10. t. m. so stali pred sodbo: Anton Prelovšek, kmet in Jaka Čebulj, gruntarjev sin iz Trzina, France Čebulj iz Dragomelja zarad hudodelstva tatvine; Jernej Lukan, kramar v Dragomelju in Ana Prelovšek zarad vdeležbe pri tatvini. Trije gori imenovani so ukradli v noči 16. oktobra pri trgovcu Juriju Skofcu iz Šentvida pri Brdu 20 teletnih in 5 kravjih kož, srebrne žlice, štrange; vredno vse skupaj 560 gld. 20 kr. — 2. novembra pa je bilo pokradeno v Beričevem. Janezu in Katarini Jeram je bilo ukradenega perila, vrednega 32 gl. 90 kr, gotovega denarja na 225 gld. Obojih teh dejanj so zatoženi: Anton Prelovšek, Jaka Čebulj in France Čebulj skupaj. Na obeh teh krajih so tatovi železno

omrežje pri oknih ulomili in kradli. — Anton Prelovšek je pa še obtožen, da je 19. oktobra 1882 v Dobu pri Barbari Iglie pobral jermene, komate vrednosti 27 gl. — 19. novembra pa so ti trije ukradeno usnje nesli mej 4. in 5. uro k Jerneju Lukanu kramarju v Dragomelju, ter mu rekli, da naj to vzame na račun njih dolga, kar bo več, se bodo uže pobotali. Lukan je ukradeno blago pri Svetlinovih v Studu v zaboji spravil, kjer so ga žandarji tudi našli. Pri Ani Prelovškovi v Trzinu so najdlji molitvene bukvice in nekaj perila ukradenega pri Jeramu — Zatoženi določno taje; Lukanu pravijo: lažnjivec, a ta pa pravi, da je blago prevzel, a ne vedel, da je vkradeno. Porotniki reko: krivi so vsi štirje, Ana Prelovškova pa ne. Dobili so: Anton Prelovšek 7 let, Jaka Čebulj 2½ leta, France Čebulj (uže prej trikrat kaznovan zarad tatvine) 5 let, in Jernej Lukan dva mesca težke ječe poostrene s postom. —

12. t. m. je stal pred sodbo Primož Prelovšek, sin onega Prelovška, ki je bil 10. t. m. obsojen na 7 let. Ta Primož je 10. januarja t. l. iz poštno pisarne v Mengšu, med tem ko je prišel poštni voz iz Ljubljane in je poštar Tobija Pfeifer imel opraviti pri vozu, ukradel gotovega denarja 310 gl. — Tudi ta zna dobro tajiti, — gotovo prvičkrat ni ukradel 310 gl. — a pričalo je zoper njega več oseb, ki so ga videle v poštni hiši. Porotniki ga spoznajo za krivega in obsojen je bil na poldrugo leto težke ječe, poostrene s postom, tudi škodo mora povrniti.

13. t. m. je bil zatožen kovač France Kremžar iz Šentvida nad Ljubljano; napravil je neke klešče, da bi ž njimi ponarejal dvajsetice. — Vendar to je kaj slabo izvršil. Porotniki ga spoznajo za krivega, a tudi potrdijo, da je denar vsakdo lahko spoznaval. Sodišče obsodi zatoženca na 4 mesce težke ječe.

15. t. m. se je začela porotna sodba zoper Frančiško Možino, 40 let staro, kočarjevo ženo in 28letnega hlapca Mateja Kovačiča iz Dolenjevasi pri Laverci fare Rudnika. Ta dva sta bila obdolžena, da sta v noči od 1. do 2. julija ubila kajzarja Janeza Možino iz Dolenjevasi in ga potem vlekla v gozd „v Rovah“ da bi sum od sebe odvalila. A kervava sled je peljala od hiše umorjenega iz podstrešja do tje, kjer so najdlji ubitega. — Obravnava je bila uže p. l. Poglavitne priče, ki je na mestu vse slišala, ni bilo najti, a letos so jo dobili, da je pričala o umoru. Možino je zagovarjal odvetnik Brolih a Kovačiča dr. Moše. V saboto sta bila obsojena oba na vislice in sicer ima prej obešen biti Kovačič, potem pa Možina. Lahko si mislimo, koliko hrupa je zbudila ta sodba med občinstvom, in s kakimi lepimi besedami so pitali ženo, ki je mati več otrok; žena se je vedla trdovratno, kakor zastaran hudodelec, Kovačiča je bilo baje bolj sram, tako da je imel navadno oči v tla obrnjene. — V torek 20. t. m. so bili sojeni France Korbar, Alojzij Vindišer in Jakob Žebre, bivši učitelj iz Spodnje Šiške, ki so ubogega kmeta ogoljufali za lepo svoto denarjev. Porotniki so spoznali prva dva kriva soglasno, a Žebreta le z 8 zoper 4 glasove. Obsojeni so bili: Korbar na 6 let, Vindišer na tri leta, in Anton Žebre na 3 mesce težke ječe.

Razne reči.

— Iz Gorice 20. marca. Kakor znano, je bil danes pokop našega prevzviš. r. nadškofa Andr. Gollmayer-ja. Pokopovali so mil. škof Tržaški, govor pa je imel gosp. profesor dr. Alpi. Tržaško škofijo sta zastopala zraven mil. škofa, še dva korarja, ki sta ž njimi prišla; iz Ljubljanske škofije pa sta bila pri pogrebu prečast. gg. kanonika dr. Henr. Pavker in Ant. Urbas. Se vé, da duhovnikov Goriške škofije je bilo mnogo, pa mnogo več bi jih bilo, naj bi ne bil ravno Veliki teden, kadar ima vsaki naj več opravila. Tudi ljudstva je bilo veliko, a tega je pa zdrževal dež, ki je tukaj celi dan kar lil. Drugikrat znabiti več.

— Shod poljedelcev (agrarijerjev) je bil na Dunaji 13. t. m. Prvosednik knez Schwarzenberg je otvoril 2. letošnji zbor poljedelcev, ki je bil v prostorih c. kr. gospodarske družbe. Ko je bilo odobreno sporočilo stalnega odbora, sklepali so o pravih agrarskega shoda, kar je bilo sprejeto. Profesor dr. Perels je govoril o nesrečah po povodnjih. Prvi vzrok mu je pokončanje gozdov, vode se prehitro naraščajo. Priporoča, da bi se vodam tek vravnal, priporoča jeze (naspice), katere naj bi branila vodna straža iz bližnje okolice. On priporoča vravnato rek, a ne po posameznih krajih, marveč vsega porečja po jednem sploh odobrenem načrtu, tako naj bi bilo za sleherno porečje. Svetovali so to in uno, a baron Poche je želel, da bi vlada postavila zoper pokončanje gozdov strogo izpeljala. Žalostni nasledki pokončanja so se videli l. l. na južnih Tiroljih. — Knez Schwarzenberg je nasvetoval, da naj bi bil pri ministerstvu poljedelstva poseben oddelek, ki bi imel pod sabo vse dotične stvari. Firek je še povdarjal, kako škodljivo je to, da so po planinskih deželah vrhovi gora tako goli, in da nihče ne skrbi, da bi se goličave zopet obrasle. — Stavljene resolucije so bile sprejete, isto tako tudi nasvet, naj se vprašanje zaradi zavarovanja izroči posebnemu odseku, ki ima to stvar presoditi, in potem je bil sklep seje.

— Na Francozskem vodje anarhistov pridno iščejo in zapirajo po vseh mestih. Tako v Parizu, Rheims-u.

— Nek ruski km et, Jakob Zygelof, je blizo Odese umrl, 147 let star. V njegovi družini se nekakšno podeduje visoka starost: sin je star 115 let, vnuk 85 in vnukov vnuk 40 let. Jakob Zygelof ni nikoli kadil, niti pil vpijanljivih pijač. Kdo ve, če se bo kdo izmed kadivcev in pivcev kaj zmenil za ta izgled?

Poziv

do vseh slovenskih domoljubov.

Po novih, v izrednem občnem zboru društva „Narodni dom“ dne 5. novembra 1882 prenarejenih in z odlokom visoke c. kr. deželne vlade št. 301 z dne 12. januarja 1883 potrjenih pravilih, postane društvenik:

1. kdor se pravomočno zaveže 200 gld, kot deležni znesek v društveno blagajnico uplačati; taisti se imenuje tudi deležnik;

2. kdor na jedenkrat 100 gld. daruje;

3. kdor društvu z letnim doneskom 10 gld. pristopi — za čas, dokler plačuje.

Iz tega je razvidno, da je sedaj vsacemu

za sezidanje narodnega doma zanimajočemu se domoljube omogočeno, postati članom društva in, ker bode dne 27. t. m. občni zbor, katerega se imajo pravico udeležiti vsi društveniki, pozivlja podpisani odbor tukajšnje in unanje domoljube slovenske, da blagovole v obilnem številu pristopati društvu:

Izkaznice za udeležitev občnega zbora dobivajo se 27. t. m. pri društvenem tajniku. V Ljubljani, dne 16. marca 1883.

Za upravni odbor društva „Narodni dom“.

Ivan Hribar,
tajnik.

dr. Alf. Moschè,
predsednik.

Poziv

k udeležitvi razstave izdelkov hišne obrtnije, ženskih del, starinarstva in kulturnozgodovinskih predmetov, katera se bo priredila povodom 600 letne deželne svečanosti v Ljubljani. —

Da se z navzočnostjo Nj. c. kr. Apost. Veličanstva cesarja Franca Josipa poveličana slovesnost 600 letnega pripadanja Kranjske k deželam habsburške krone vredno obhaja, je za to slavnost voljeni odbor sklenil napraviti tudi razstavo v manjši meri.

Ta razstava naj bi kazala nekak splošen obris najvažnejših izdelkov hišne obrtnije, ženskih ročnih del in kolikor mogoče tudi posameznostij iz kulturnozgodovinskega razvitka, posebno iz prazgodovinske, pa tudi iz poznejših dob, če imajo zanimljive predmete, ki se ali v deželi nahajajo ali pa nanjo nanašajo.

To podjetje se zamore vredno izvršiti le pod tem pogojem, da se ga resno poprimajo vsi oni, ki imajo take za razstavo primerne predmete, ali jih pa zamorejo do takrat napraviti. Posebno dobro došle bi bile podpisaneu odboru snovi domače ročne

umetnijske, ki bi lahko napravljale okusen splošen obraz. Zanimljivih starin, kulturnozgodovinskih predmetov, ki so s Kranjsko v kakej zvezi, predmetov cerkvene umetnijske, je gotovo marsikaj v zasebnej lasti, kar bi bilo vredno, da se pri tej slovesni priliki na splošen ogled postavi.

Uljudno se tedaj naprosijo vsi domoljubi, visokočastita duhovščina, vse uplivne osebe, občine, društva, zastopi, domače časnikarstvo, da delajo z združenimi močmi na to, da bi podajala nameravana deželna razstava, če tudi le v manjši meri, podučen obraz hišne obrtnije, ženskih del na Kranjskem in kulturne zgodovine dežele v teku stoletij.

Kranjska hranilnica je dala na razpolaganje za to potrebne sobane v zgornje realki.

Splošna določila za oglasila in udeležitev se bodo objavila na koncu tega poziva.

Naj bi sodelovali vsi sinovi kranjske dežele, naj bi sodelovale zlasti kranjske gospe pri tem, da bi se priredila tu le v splošnem obrisu načrtana razstava, ki bi se upletla med one slavnosti, s katerimi hoče dežela Kranjska živo izražati svojo neomahljivo zvestobo in udanost do Najv. cesarske hiše, svoje veselje nad navzočnostjo našega preljubljenega cesarja.

Ljubljana 14. marca 1883.

Slavnostni odbor.

(Splošna določila prih.)

Dunajska borza

20. marca.

Papirna renta za 100 gl.	78	gl	20	kr.
Srebrna „ „ „ „	78	„	50	„
Zlata „ „ „ „	97	„	85	„
Državno posojilo l. 1864	167	„	50	„
Kreditne srečke (za 100 gl.)	170	„	50	„
Ljubljansko posojilo	23	„	25	„
Ces. cekini	5	„	64	„
Francoski za 20 fr.	9	„	48	„
Nemška marka	58	„	45	„

Prečastiti duhovščini

in

vsem cerkvenim predstojnikom

vljudno naznanjam, da imam v zalogi vse potrebne posode, kakor

monstrance, kelihe, ciborije; svečnike

in

svetilnice; križe za cerkvene zastave, pušice za sv. olje itd.

z besedo, vse posode in orodje, katero koli se pri cerkvah in za božjo službo potrebuje.

Vse reči so skrbno v ognju (ne galvanično) pozlačene in posrebrnene, zvesto in pošteno izdelane.

Sprejemljam tudi vse dotično staro orodje v popravo in novo pozlačenje in posrebernenje; kakor tudi vsakršnja nova naročila.

Konečno obetam svojim naročnikom, katerim menda nisem več neznan, v vseh rečeh z zanesljivim delom in dobrim blagom pošteno postreči kot kristjan in poštenjak.

Z najodličnejšim spoštovanjem

(5)

Matej Schreiner,

pasar in zlatar

v Ljubljani na sv. Petra cesti h. št. 27.